

แนวทางการป้องกันควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ในระบบขนส่งสาธารณะ

กรมควบคุมโรค
กระทรวงสาธารณสุข
4 สิงหาคม 2553

การบริการขนส่งสาธารณะนั้น ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างกว้างขวาง และเป็นแหล่งแพร่กระจายเชื้อโรคได้อย่างรวดเร็ว เพื่อเป็นการสร้างความปลอดภัยจากโรคไข้หวัดใหญ่แก่ประชาชน และพนักงานประจำรถโดยสารสาธารณะ สามารถทำได้โดยการป้องกันการแพร่เชื้อจากผู้ป่วยที่มีอาการไอ จาม และการทำความสะอาด เพื่อกำจัดเชื้อไข้หวัดใหญ่จากฝอยละอองน้ำมูก น้ำลาย เสมหะ ที่อาจปนเปื้อนอยู่ตามจุดที่มีผู้สัมผัสมาก ซึ่งแนวทางปฏิบัติแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

➤ 1. มาตรการทั่วไป

1.1 ด้านบุคลากร

- ขอความร่วมมือให้เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องรักษาความสะอาดและสุขอนามัย
- จัดการอบรมให้ความรู้และคำแนะนำเรื่องการปฏิบัติตนในสภาวะการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่แก่เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้อง
- ตรวจสอบสุขภาพประจำปีของเจ้าหน้าที่
- ติดตามข่าวสาร ข้อมูลสถานการณ์การระบาดของโรคทั้งในประเทศและต่างประเทศของทางราชการ
- ฝึกซ้อมสถานการณ์สมมติ

1.2 ด้านอาคารสถานที่

- ดูแลความสะอาดด้านสุขอนามัยภายในอาคารและสถานที่ในความรับผิดชอบ เช่น น้ำ อาหาร ห้องสุขา และการกำจัดของเสียและขยะมูลฝอย
- จัดระบบการระบายอากาศภายในอาคารและสถานที่ต่างๆ ให้มีการถ่ายเทอากาศและระบายอากาศได้ดี

1.3 ด้านยานพาหนะ

- ทำความสะอาดยานพาหนะที่ใช้ และให้บริการระบบขนส่งสาธารณะอย่างสม่ำเสมอ เน้นการเช็ดทำความสะอาดพื้นผิวที่สัมผัสบ่อยๆ เช่น ราวจับในรถโดยสาร ที่จับบริเวณประตู เบาะนั่ง ที่ทำแขนด้วยน้ำผงซักฟอกหรือน้ำยาทำความสะอาดทั่วไป ตามระยะเวลาที่กำหนด ไม่จำเป็นต้องมีการฉีดพ่นยาฆ่าเชื้อ เนื่องจากเชื้อไข้หวัดใหญ่ส่วนใหญ่จะปนมากับละอองฝอยการไอ/จาม หรือน้ำมูก/น้ำลายของผู้ป่วย ที่ติดอยู่ตามราวโหน/เบาะที่นั่ง
- ควบคุมการบริการอาหารและเครื่องดื่มในระบบขนส่งสาธารณะให้ถูกสุขอนามัย

1.4 ด้านการประชาสัมพันธ์

- ประชาสัมพันธ์และให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานเกี่ยวกับการเกิด การระบาด และการป้องกันอย่างถูกต้อง
- ประกาศเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของหน่วยงาน ในเรื่องมาตรการป้องกันการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ในการใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะให้ประชาชนได้รับทราบ

➤ 2. มาตรการเฉพาะพื้นที่เสี่ยงภัย

2.1 ด้านบุคลากร

- การอบรมให้ความรู้ถึงวิธีการปฏิบัติต่อผู้ใช้บริการในกรณีต่างๆ เช่น การคัดกรองผู้ป่วย การแยกผู้ป่วย สิทธิของผู้ป่วย และสิทธิต่างๆของผู้โดยสารอื่น
- สังเกตอาการป่วยของบุคลากรในสังกัด
- หากพบว่าเจ้าหน้าที่มีอาการ หรือสงสัยว่าจะเป็นโรค จะต้องปฏิบัติตามแนวทางของกระทรวงสาธารณสุขอย่างเคร่งครัด
- กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานและบุคลากรในสังกัด
- การกำหนดขั้นตอนการแจ้งเหตุต่อหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง
- สนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน
- จัดทำทะเบียนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อประสานงาน
- เตรียมอุปกรณ์ป้องกัน เช่น หน้ากากอนามัย ให้เพียงพอสำหรับเจ้าหน้าที่ และผู้รับบริการเมื่อมีการระบาดใหญ่
- จัดเตรียม จัดหากำลังคน วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือให้มีความพร้อมและเพียงพอ
- เตรียมงบประมาณและพิจารณาขอสนับสนุนจากแหล่งอื่นเพิ่มเติม
- ให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ แก่หัวหน้าผู้นำชุมชนและประชาชนโดยรอบ
- จัดเตรียมอุปกรณ์สื่อสารและช่องทางการสื่อสารกับประชาชนโดยรอบในพื้นที่ความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคม
- จัดเตรียมข้อมูลถนนและเส้นทางของชุมชนโดยรอบในพื้นที่ความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคม
- เฝ้าระวังการระบาดซ้ำ

2.2 ด้านอาคารสถานที่

- การวางแผนการควบคุมเส้นทางการเข้า/ออก
- จัดเตรียมพื้นที่เฉพาะสำหรับผู้ป่วยหรือสงสัยว่าป่วย
- จัดห้องไว้เฉพาะเพื่อแยกผู้ต้องสงสัยว่าป่วยจากประชาชนทั่วไป
- จัดระบบการรักษาความปลอดภัย และจัดระบบการจราจรพื้นที่ในความรับผิดชอบ และพื้นที่โดยรอบ เพื่อรักษาความปลอดภัย
- ควบคุมการจราจรและฝูงชนให้มีระเบียบ
- จัดเตรียมพื้นที่สำหรับการจอดยานพาหนะที่เดินทางมาจากพื้นที่เสี่ยง
- อำนวยความสะดวกในการใช้เส้นทางทางหลวง/ทางหลวงชนบท แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ประสานหน่วยงานสาธารณสุขและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดในการดำเนินการต่างๆ
- จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการล้างมือ ให้เพียงพอกับผู้โดยสาร (ถ้าเป็นไปได้)

2.3 ด้านยานพาหนะ

- จัดเตรียมยานพาหนะให้เพียงพอกับความต้องการในการเคลื่อนย้ายผู้โดยสารปกติ และผู้ต้องสงสัยหรือผู้ป่วยไปยังสถานที่ที่กำหนด
- ทำความสะอาดยานพาหนะทุกเที่ยวที่มีการให้บริการอย่างเข้มข้นกว่าเดิม

2.4 ด้านการประชาสัมพันธ์

- ขอความร่วมมือจากประชาชนผู้ใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และข้อบังคับของหน่วยงานที่ได้กำหนดไว้
- ประกาศเตือน ให้คำแนะนำในการป้องกันการติดเชื้ออย่างต่อเนื่อง
- แนะนำเส้นทางการเข้า/ออก หรือเส้นทางสายอื่นที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนผู้ใช้เส้นทาง
- แต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการประชาสัมพันธ์ และรายงานสถานการณ์ให้เจ้าหน้าที่และผู้ใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะทราบ
- ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดูแลและส่งต่อผู้ป่วยไปรับการตรวจรักษาและวินิจฉัย
- จัดการแถลงข่าวเพื่อแจ้งให้ประชาชนรับทราบถึงขั้นตอนการปฏิบัติงาน และสถานการณ์ของโรคไข้วัดใหญ่

➤ 3. มาตรการเฉพาะของแต่ละหน่วยงาน

3.1 ด้านบุคลากร

- กำหนดลำดับขั้นในการบังคับบัญชาและผู้รับผิดชอบหลักและรอง ในกรณีเกิดการระบาดของโรคไข้วัดใหญ่
- การสังเกตอาการป่วยของเจ้าหน้าที่ และผู้ใช้บริการระบบขนส่งสาธารณะที่ป่วยหรือมีอาการใกล้เคียง
- กรณีพบผู้ต้องสงสัยว่าป่วย ให้แยกบุคคลดังกล่าวจากผู้โดยสารทั่วไปและให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือแพทย์ตรวจสอบ
- เมื่อเจ้าหน้าที่สาธารณสุขหรือแพทย์ตรวจอาการป่วยของผู้ต้องสงสัยแล้ว ให้คำแนะนำการปฏิบัติตัวหรือส่งสถานพยาบาล
- ตรวจสอบสุขภาพของเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานในพื้นที่เขตพิบัติภัยที่มาปฏิบัติงาน
- ฉีดวัคซีนป้องกันโรคให้กับเจ้าหน้าที่ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง
- กำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรเพื่อประสานงานกับประชาชนโดยรอบพื้นที่เขตพิบัติภัยของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคม

3.2 ด้านอาคารสถานที่

- ทำความสะอาดพื้นที่ในความรับผิดชอบและบริเวณโดยรอบให้เข้มข้นกว่าเดิม เน้นการเช็ดทำความสะอาดพื้นผิวที่มีผู้สัมผัสบ่อยๆ เช่น ลูกบิดประตู ราวบันได ก๊อกน้ำ โต๊ะทำงาน
- ปิดกั้นพื้นที่เสี่ยงและกำหนดทางเข้า/ออกเพื่อควบคุม
- กำหนดพื้นที่ในการคัดกรองผู้ป่วย

- จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการ
- จัดตั้งศูนย์แถลงข่าว
- ประกาศปิดเส้นทางพื้นที่โดยรอบที่มีการระบาดของโรคไข้หวัดใหญ่ โดยแจ้งให้ประชาชนโดยรอบพื้นที่ในความรับผิดชอบของกระทรวงคมนาคมที่เป็นเขตภัยพิบัติทราบอย่างรวดเร็ว
- ควบคุมเส้นทางการเข้า/ออกในพื้นที่เขตภัยพิบัติอย่างเข้มในระดับสูงสุด

3.3 ด้านยานพาหนะ

- หยุดการให้บริการ หรือลดระยะทางการให้บริการที่มีความเสี่ยง
- จัดยานพาหนะเฉพาะสำหรับเข้า/ออกในพื้นที่เขตภัยพิบัติ

3.4 ด้านการประชาสัมพันธ์

- ประกาศปิดเส้นทางตามความเหมาะสม
- กำหนดมาตรการเฉพาะสำหรับการแถลงข่าวและประชาสัมพันธ์ให้สื่อมวลชนทราบ และถือปฏิบัติโดยเคร่งครัด
- สรุปข่าวและแถลงข่าวถึงความเสียหาย และมาตรการในการฟื้นฟูภายหลังการระบาด

การประเมินสถานการณ์และสรุปผลการปฏิบัติงาน กระทรวงคมนาคมกำหนดให้หน่วยงานในสังกัดจัดให้มีหน่วยเฉพาะกิจขึ้น เพื่อประเมินและรายงานสถานการณ์ให้ทราบอย่างต่อเนื่อง และระยะความถี่ของการรายงานขึ้นอยู่กับความรุนแรงของสถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง และหลังจากสถานการณ์ได้บรรเทาจนถึงสิ้นสุด ให้หน่วยงานสรุปผลการปฏิบัติงานรายงานให้ทราบโดยด่วนต่อไป

คำแนะนำสำหรับรถโดยสารสาธารณะ

1. ประชาสัมพันธ์การป้องกันโรค

รณรงค์ติดสื่อประชาสัมพันธ์ในรถโดยสารสาธารณะ เรื่องการป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ เช่น สติกเกอร์ สปอตวิทยุ เพลงรณรงค์

2. หมั่นทำความสะอาดบ่อย ๆ

หมั่นทำความสะอาดพื้นผิวที่มีผู้สัมผัสมาก เช่น ราวจับในรถโดยสาร ที่จับบริเวณประตู เบาะที่นั่ง โดยใช้ยาทำความสะอาดทั่วไปหรือน้ำผงซักฟอก และบางช่วง เช่น เวลาหยุดพักรถควรเปิดม่านให้แสงแดดส่องเข้ามาได้ และเปิดหน้าต่างให้อากาศถ่ายเทได้สะดวก

3. ให้ผู้ขับขี่และพนักงานประจำรถโดยสารสาธารณะที่ป่วยหยุดงาน

หากผู้ขับขี่และพนักงานประจำรถโดยสารสาธารณะ มีอาการป่วยคล้ายไข้หวัดใหญ่ เช่น มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก เจ็บคอ ปวดเมื่อยตามร่างกาย อ่อนเพลีย ขอให้ลาหยุดงานและพักรักษาตัวที่บ้านประมาณ 7 วัน เพื่อให้พ้นระยะการแพร่เชื้อ หากหายป่วยเร็วกว่านี้จะต้องรอจนกว่าจะหายเป็นปกติไปแล้ว 24 ชั่วโมงจึงกลับมาทำงาน แต่หากภายใน 2 วันอาการยังไม่ดีขึ้น เช่น รับประทานยาลดไข้แล้วแต่ยังมีไข้สูง รับประทานอาหารไม่ได้ ไอมาก เจ็บหน้าอก อาเจียนมาก ท้องร่วง หายใจถี่ เหนื่อยหอบ ให้สวมหน้ากากอนามัย และไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลทันที สำหรับกลุ่มเสี่ยงที่อาจเกิดโรค

แทรกซ้อนรุนแรง ได้แก่ ผู้ที่มีโรคประจำตัวเรื้อรัง (เช่น โรคปอด หัวใจ ไต เบาหวาน) สตรีมีครรภ์ โรค อ้วน ผู้ที่มีภูมิคุ้มกันต่ำ (เช่น โรคเอดส์) เด็กเล็กอายุน้อยกว่า 2 ปี ผู้สูงอายุมากกว่า 65 ปี หากเริ่มมีอาการไข้หวัดใหญ่ให้รีบไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาลทันที

4. ไม่ปฏิเสธผู้โดยสารที่มีอาการไอจาม

ไม่ควรปฏิเสธผู้โดยสารที่มีอาการไอ จาม แต่ควรให้คำแนะนำแก่ผู้โดยสาร เช่น สวมหน้ากากอนามัย หรือใช้กระดาษทิชชูปิดปากปิดจมูก หากเป็นไปได้ให้ทำความสะอาดมือด้วยเจล แอลกอฮอล์

5. เตรียมอุปกรณ์ป้องกันการติดเชื้อสำหรับบริการผู้โดยสาร

จัดเตรียมอุปกรณ์ เช่น หน้ากากอนามัย เจลแอลกอฮอล์สำหรับทำความสะอาดมือ กระดาษทิชชู รวมทั้งถังขยะที่มีฝาปิดไว้ประจำรถโดยสาร สำหรับบริการผู้โดยสารที่มีอาการไอจาม โดยจัดวางไว้ในจุดที่หยิบใช้ได้สะดวก

6. ผู้ขับขี่และพนักงานประจำรถโดยสารสาธารณะ ที่ต้องพบผู้โดยสารจำนวนมาก ควรสวมหน้ากากอนามัย

ผู้ขับขี่และพนักงานประจำรถโดยสารสาธารณะ ขณะปฏิบัติงานต้องใกล้ชิดกับผู้โดยสารจำนวนมาก ควรสวมหน้ากากอนามัยเพื่อป้องกันการติดเชื้อ สำหรับผู้ขับขี่รถแท็กซี่ หากไม่มีผู้โดยสารหรือผู้โดยสารไม่มีอาการเป็นไข้หวัด ไม่จำเป็นต้องสวมหน้ากากอนามัย ควรล้างทำความสะอาดมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ หรือน้ำสบู่บ่อยๆ และควรฝีกินิสัยไม่ใช้มือแตะจมูก จับปาก ขยี้ตา หากยังไม่ได้ทำความสะอาดมือเสียก่อน

*****